

Bilmeyiş Gerçekliği

Emin Reşah

Sat Aug 15 23:29:34 EEST 2015

Bilmiyorum.

Bilmiyorum demek ne kadar zor? İnsanı bozucu bir söz. İnsanın unuttuğu: Bilmediğini ikrar etmeden onları öğrenemezsin. Bilenler öğrenemez. Bu basit bir gerçek.

Zorluk da şurada. İnsan pek az şey biliyor. Bunların geri kalanına bilmiyorum dese, günün beşte dördü bilmiyorum diyerek geçecek. Bilmiyorum. Bilmiyorum. Bilmiyorum. Soruların hiçbirinin cevabını bilmiyorum. Lakin bunların bazısının bilgisi diğerleri kadar bilinmez değil, bazısına ihtiyaç da diğerlerinden fazla. Bilmiyorum bütün bilinmezleri aynı yere koyuyor. Bütün bilinmezlerin aynı yerde durması da insanı sıkıyor.

O sebeple bazılarını biliyorum diyor, Bunları bilmediği halde. Çünkü bunların aslında o kadar da önemli olduğunu düşünmüyor. Bir insanın bir şeyi bilmemesi ona verdiği kıymeti gösterir. Bir şeyi bilemiyor olmak, onun hakkında hikayeler uydurmaktan ve sair lafazanlıklardan daha yüksek bir ilgi biçimi.

Bu bilinmezliği biz kimseye pek layık görmüyoruz. İnsanları biliriz, onları kim olduğu konusunda ilk beş saniyede bir fikrimiz olur. Bu fikir değişebilir ancak her zaman bir fikrimiz vardır. İfade etsek de etmesek de vardır.

Bilmiyorum demek, deneyi beklemek, sonuçları beklemek, sadece sosyal manada bir baskıyı değil, aynı zamanda önemli bir ilgi ve sevgiyi de gösterir. Bilemiyor olmak önemli bir güçtür. Bu gücü herkes taşıyamaz. Aynı zamanda yüküdür çünkü kendini belirsizliğe hapsetmek zordur.

İnsan bu zorluğu işte o sebeple nasıl yaşayacağını düşünüyor. Bilim dediklerinin bu zorluğu taşıması icap eder ancak onun da bu belirsizliği taşıması mümkün değil. Çünkü insanların bilimadamları da dahil pek çoğu, belirsizlik yerine başarıyı tercih eder. Bir doktora öğrencisi sadece bildiklerini söylese, asla doktordan mezun olamaz. Biliyormuş gibi yapmka zorundadır. Biliyormuş gibi yapmayı bilmiyorsa, o zaman başı belada demektir.

Uzmanların bir konudaki uzmanlığıyla ilgili deneyler yapıyorlar. Ortalama tahmin becerisi %44 çıkmış bir alanda.

Bu %44 de önemli bir beceri sayılabilir. Yazı-tura atsa %50 gelir ama beceri yine de beceridir. İnsanların tahminleri kendi alanlarında, senelerce çalıştıkları alanlarda bile iyi değil. Bilgi veriye dayanmalı ancak yeterli veri yok. İnsanların bilmiyorum deme hassası gelişmediği ve bilmeyecek kadar güçlü ve mütehas-sis olmadıkları için biliyorlar. Bildikleri yanlış olsa da, güzel bir hikaye anlat-mayı becerebiliyorlarsa, *faydası* oluyor. Hayatlarını böyle idame ettiren ve net-icede anlattıkları hikayelerin güzelliğine göre para kazanıp kaybeden insanlarız, hakikatin ne olduğunu karıştırmamak ne olur?

Aslında karıştırmak iyi olur ama bu konuda giderek daha karamsarlaşıyorum. Romancılıkla doktora tezleri arasında sandığınızdan fazla ortak yön var. her ikisinde de önemli olan *inandırıcılık*. Gerçek hayatta olmuş bir olayı, tüm ayrıntılarıyla anlatmaya kalksanız inanılmaz gelir. Başıma gelen bazı işlerin herhangi bir mantığı veya ucuz romanlar dışında edebi bir değeri olmuyor mesela. Yazsam insanlar burun kıvrır.

Doktorada da aldığım bazı sonuçlar böyle. Güzel hikayeler anlatmamı bekliyorlar, ancak ben genelleştirilmiş durumda, aslına genelin bildiğinde, yani en makla gelen ve çalışması muhtemel olandan daha fazlasının pek de yürümediği knaaatindeyim. Özel durumlara uygulanan güzel teknikler bulabilirsiniz ve bun-ların bir kısmı daha başarılı olur, ancak şartlar genelleştikçe, hikayeler o kadar da güzel olmaktan çıkar.

O sebpele doktora tezinde de daha güzel hikayeler anlatmaya çalışmak, daha inandırıcı ve ilginç olmak gerekir. Konuya bir fantazi gibi yaklaştığımda her-halde benim için de hayat daha kolaylaşacak.